

Anti-pestprotocol de Fonkeling

juni 2023

Inhoud

Voorwoord	3
Uitleg over het belang van een anti-pestprotocol	4
Uitgangspunten van de school als het over pesten gaat	4
Wat wordt onder pesten verstaan?	4
Uitleg over de rollen bij pesten	4
Wat zijn signalen voor een peestsituatie?	5
Wat doen we als er gepest wordt?.....	6
Welke afspraken zijn er gemaakt op de Fonkeling?.....	7
Wat doet de school aan preventie?	7
Hoe zet de school het sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem in bij de aanpak van pesten?	8
Welke methodiek heeft de school voor sociaal-emotionele ontwikkeling ?	8
Hoe wordt dagelijks aandacht gegeven aan een positief klimaat?.....	9
Welke omgangsregels zijn er en hoe worden die levend gehouden?	9
Welke personen binnen en buiten de school houden zich met pestproblemen bezig?.....	9
Extra informatie - Publicaties en websites ter informatie	9
Handtekening MR.....	10

Voorwoord

In onze visie zeggen we dat we veel waarde hechten aan werken in een sfeer waarin iedereen zich thuis, veilig en gelukkig voelt. Daarmee bedoelen we dat we het belangrijk vinden dat onze leerlingen zich prettig en geborgen voelen in relatie tot zowel de leerkrachten als hun medeleerlingen. We kunnen te vaak plagen, vervelende grapjes maken of een begin van pesten nooit helemaal uitsluiten. We kunnen er als team wel samen met jullie en onze leerlingen voor zorgen dat het niet tot langdurig pesten of 'herhaald geweld' komt.

We vinden pesten een ernstig probleem dat we direct in de kiem willen smoren. Met behulp van dit pestprotocol willen we een algemeen en doelmatig beleid bewerkstelligen rond veiligheid, preventie en pesten. Daarnaast willen we zowel ouders als teamleden op de hoogte stellen van de aanpak die we volgen om pesten te voorkomen en te bestrijden.

De hulp van ouders en medeleerlingen is daarbij onontbeerlijk!

Team Speelleerplein de Fonkeling Spoordonk

Uitleg over het belang van een anti-pestprotocol

Dit anti-pestprotocol heeft als doel om alle kinderen zich bij ons op school veilig te laten voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan.

Het protocol is opgesteld om goed te kunnen reageren op situaties waarin een kind wordt gepest of pest. We doen dat door aan te sluiten bij Sociaal Emotioneel Leren (SEL), de ontwikkellijn omgaan met jezelf-de ander-de wereld en regels/afspraken zichtbaar te maken voor kinderen en volwassenen zodat deze duidelijk zijn en zij elkaar kunnen aanspreken als er zich ongewenste situaties voordoen.

We zijn ons er van bewust dat digitaal pesten een toenemende rol inneemt in de maatschappij, hier wordt de komende jaren extra aandacht aan besteed en afspraken opgenomen in dit document.

Uitgangspunten van de school als het over pesten gaat

- De school wil dat iedereen zich veilig voelt.
- De school wil positief gedrag en omgaan met elkaar stimuleren.
- Als pesten en pestgedrag plaatsvindt, ervaart de school dat als een probleem voor alle betrokkenen.
- De school is wettelijk verplicht en heeft een inspanningsverplichting om pestgedrag te voorkomen en aan te pakken door het scheppen van een veilig pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als ongewenst gedrag wordt gezien en niet wordt geaccepteerd.
- Alle teamleden zijn alert op pestgedrag. Indien pestgedrag optreedt, nemen zij duidelijk stelling en ondernemen actie tegen dit gedrag.
- Wanneer pesten optreedt, voert de school het pestprotocol uit.
- Het pestprotocol wordt door het hele team en de oudervertegenwoordiging (MR) onderschreven en aan alle ouders ter inzage aangeboden.

Wat wordt onder pesten verstaan?

De meest gehanteerde definitie van pesten is die van de Zweedse psycholoog en pestdeskundige Olweus (1992). Van pesten is volgens hem sprake als iemand herhaaldelijk en langdurig wordt blootgesteld aan negatieve handelingen door een individu of groep personen.

In een recentere definitie (Salmivalli, 2010) komt naar voren dat pesten een subtype is van agressief gedrag. Het gaat dan om een of meer individuen die bij herhaling een ander aanvalt, vernedert of buitensluit. Van Stigt (2014) noemt daarbij nadrukkelijk dat pesten plaatsvindt in de context van een groep.

In de literatuur (Van Stigt, 2014; Deboutte, Schuerman, & Neuts, 2010; Olweus, 2003; Ruigrok, 2010) wordt pesten gekenmerkt door de volgende vijf aandachtspunten:

- systematisch, zich herhalend negatief gedrag;
- bedoeling om doelbewust te kwetsen of onderuit te halen;
- toebrengen van fysieke, psychische en sociale schade aan het slachtoffer;
- een ongelijke machtsbalans tussen pester(s) en gepeste(n) (de dader heeft vaak een dominante houding ten opzichte van het slachtoffer);
- een sociale functie; pesterijen treden bijna altijd op in groepsverband. Pesters verwerven zo een centrale positie in de groep. Het is vaak niet de drang tot kwetsen, maar de behoefte erbij te horen, iets te betekenen wat hun tot dit gedrag aanzet.

Uitleg over de rollen bij pesten

Als er wordt gepest, gebeurt het zelden dat er alleen daders en slachtoffers bij betrokken zijn. Vaak zijn er veel meer leerlingen aanwezig die op een of andere manier invloed uitoefenen op het pesten. Uit observaties blijkt dat in driekwart van de gevallen toeschouwers een versterkende rol hadden bij

het pesten door mee te doen of de pester(s) aan te moedigen. Pesten is daarom een groepsproces, waarbij vaak verscheidene leerlingen betrokken zijn. Om pesten goed aan te pakken is het belangrijk te weten hoe groepsprocessen werken en hoe ze kunnen bijdragen aan het ontstaan en voortduren van pesten (Goossens, 2012; Wijnands, 2013; Van Stigt, 2014).

Daders nemen vaak het initiatief en meelopers zorgen voor de ondersteuning. **Meelopers** gaan ook actief meedoen door te slaan en/of uit te schelden. De meelopers zijn vaak degenen die het vuile werk opknappen. Ogenschijnlijk zijn zij nogal eens degenen die het initiatief nemen. Ze doen vaak mee uit angst of berekening, of omdat ze het gewoon leuk vinden. **Aanmoedigers** doen niet actief mee, maar staan er vaak bij en moedigen de dader aan door bijvoorbeeld te gaan lachen. Het valt op dat veel leerlingen **slachtoffer** zijn van pesterijen, omdat zij zich niet conformeren aan de norm die door de pester aan de groep wordt opgelegd.

Aan de kant van het slachtoffer staan **verdedigers**. Ze helpen slachtoffers door bijvoorbeeld op te treden tegen daders. Dit kan risicovol zijn, doordat daders hun agressie ook op hen kunnen gaan richten. Een minder opvallende vorm van verdedigen is het slachtoffer steunen, geruststellen en troosten.

Ten slotte zijn er nog leerlingen die niet actief betrokken zijn bij het pesten, **de buitenstaanders**. Zij vormen de middengroep, zij doen niet mee, maar grijpen ook niet in. Zo spelen ze toch een belangrijke rol en stemmen ze impliciet mee in het pesten: 'wie zwijgt, stemt toe'. Meestal is het vanwege onverschilligheid of angst dat de middengroep zich afzijdig houdt, want wie het opneemt voor het slachtoffer, loopt het risico om een volgend slachtoffer te worden.

Wat zijn signalen voor een peestsituatie?

Het tijdig signaleren is erg belangrijk om pesten effectief aan te kunnen pakken. De leerkracht zelf is het belangrijkste instrument om pesten te signaleren. Dat doet hij in samenwerking met ouders die signalen kunnen oppakken vanuit de thuissituatie.

Naast observaties zijn er ook andere hulpmiddelen om pesten te signaleren. Zo gebruiken we op de Fonkeling SCOL (Sociale Competentie Observatielijst) die helpt bij het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarnaast gebruiken we het sociogram (stoeltjesdans). Dit is een instrument dat inzicht geeft in de populariteit van leerlingen en hun rangorde in de klas. Ook nemen we 1x per jaar de tevredenheidsenquête bij leerlingen in de groepen 6, 7 en 8 af.

Leerkrachten vinden het vaak lastig om pesten te signaleren. Pesten speelt zich vaak buiten het gezichtsveld van de leerkracht af. Toch zijn er wel signalen die kunnen wijzen op een peestsituatie (Muynck, 1999; Wijnands, 2013; Van Stigt, 2014).

We kunnen de signalen onderverdelen in signalen bij het kind dat gepest wordt, de pester en de groep waarin gepest wordt.

Signalen bij een kind dat gepest wordt:

- het lijkt geen vrienden te hebben, het is vaak alleen;
- het wordt als laatste gekozen;
- het wordt nooit uitgenodigd voor een verjaardag, het kind wil zijn verjaardag niet vieren of andere kinderen gaan niet in op de uitnodiging om op zijn verjaardagsfeestje te komen;
- geen zin om naar school te gaan;
- het verliezen van belangstelling voor schoolse taken en/of verminderde schoolresultaten;
- het probeert dicht bij de leerkracht te blijven;
- het ziet er bang, neerslachtig en huilerig uit, is angstig en onzeker;
- het vertoont overdreven, clownesk gedrag;
- spullen die 'kapot' gaan;
- het vertoont afkoopgedrag met behulp van geld en/of snoep of door het maken van huiswerk voor anderen.

Andere kinderen uit de klas kunnen ook signalen geven dat een kind gepest wordt. Ze vertellen bijvoorbeeld dat een kind zit te huilen, niet mee mag doen of altijd alleen staat in de pauze.

Signalen bij een kind dat pest:

- het heeft opvallend positief zelfbeeld;
- het heeft weinig invoelingsvermogen en is tegendraads;
- het heeft een vaste groep vrienden;
- het roddelt vaak en zegt lelijke dingen over andere kinderen;
- het is opvallend agressief.

Signalen bij een groep waarin gepest wordt:

- een ongrijpbare groep en/of slechte sfeer;
- een slechte motivatie;
- weinig hulp aan elkaar;
- veel onderlinge concurrentie;
- het kind uit de groep vertelt niet meer zo veel over school en het gaat met minder plezier naar school;
- het loopt met onvrede over het spelen op het plein rond;
- het wil niet meer naar school worden gebracht of juist wel terwijl het niet bij de leeftijd past;
- het is bang geworden om zich bij de groep te voegen;
- het kind vertelt verhalen over grapjes die met klasgenoten uitgehaald zijn.

Wat doen we als er gepest wordt?

De vijf sporen aanpak van pesten

Er zijn vijf partijen te onderscheiden die betrokken zijn bij het pesten, om welke reden een vijfsporenaanpak van het probleem een logische lijkt te zijn. De aanpak bestaat uit de volgende vijf activiteiten: mobiliseren van de zwijgende middengroep, hulp aan de pester, professionalisering van leerkrachten, professionalisering van ouders, en hulp aan het gepeste kind.

1. Steun bieden aan de zwijgende middengroep door:

- met de kinderen te praten over pesten en over hun eigen rol daarin
- met de kinderen te praten over het effect van zijn of haar gedrag voor de gepeste
- het feit dat ieder kind kwaliteiten heeft te benadrukken
- met de kinderen te overleggen over mogelijke oplossingen en wat zij zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen
- samen met de kinderen te werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

2. Steun bieden aan het kind dat pest door:

- het kind te vragen of het weet waarom het pest
- met het kind te bespreken wat pesten voor een ander betekent
- in te laten zien welke positieve kanten het gepeste kind heeft
- het kind te helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen
- het kind te helpen zich aan regels en afspraken te houden
- ouders betrekken bij de aanpak
- er zo nodig voor te zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining.

3. Professionalisering van het team van de basisschool:

Het team van de Fonkeling kan informatie verkrijgen bij deskundige hulporganisaties. Adressen van deze instanties zijn terug te vinden in onze schoolgids.

4. Professionalisering van de ouders door:

- de ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus te nemen
- informatie en advies te geven over pesten en de manieren waarop pesten kan worden aangepakt
- in samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aan te pakken
- zo nodig de ouders door te verwijzen naar deskundige ondersteuning.

5. Steun bieden aan het kind dat gepest wordt door:

- naar het kind te luisteren en zijn/haar problemen serieus te nemen
- met het kind te overleggen over mogelijke oplossingen
- met het kind samen te werken aan mogelijke oplossingen
- de sterke kanten van het kind te benadrukken
- het kind niet in een uitzonderingspositie te plaatsen door het over te beschermen
- ouders betrekken bij de aanpak
- er zo nodig voor te zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining.

Welke afspraken zijn er gemaakt op de Fonkeling?

- Wanneer leerlingen ruzie met elkaar hebben en/of elkaar pesten proberen zij er eerst zelfstandig met elkaar uit te komen. Blijken de leerlingen er samen niet uit te komen helpt de leerkracht de kinderen hierbij. De leerkracht controleert of de gemaakte schoolafspraken ook nagekomen worden.
- Wanneer een leerkracht signaleert dat er gepest wordt, bepaalt hij/zij individueel of in samenspraak met een collega of en zo ja welke stappen er direct ondernomen moeten worden. De leerkracht maakt hierbij gebruik van de geldende schoolregels. Indien nodig maakt hij/zij een aantekening in het historisch overzicht van de leerling(en).
- Als er sprake is van pestgedrag brengt de leerkracht de partijen bij elkaar voor een verhelderingsgesprek en probeert samen met hen de pesterijen op te lossen en (nieuwe) afspraken te maken. Dit wordt vastgelegd in het historisch overzicht. Ouders worden op de hoogte gesteld en eventueel uitgenodigd voor een gesprek.
- In samenspraak met betrokkenen wordt de middengroep aangesproken op hun rol in het geheel. Zie hiervoor de vijf-sporenaanpak.
- De groepsleerkracht stelt het team op de hoogte en vraagt hun hulp bij observaties buiten de klas en op het schoolplein.
- Indien nodig schakelt de leerkracht de interne begeleider in.
- Na een vooraf afgesproken periode voert de leerkracht een gesprek met de betrokken kinderen en de ouders om na te gaan of de aanpak geholpen heeft, of de afspraken nageleefd worden en of er behoefte is aan een vervolg.
- Gesprekken en activiteiten met betrekking tot pestgedrag worden door de leerkracht genoteerd in het historisch overzicht van de betrokken leerling(en).

Wat doet de school aan preventie?

Wat doen we om te voorkomen dat er gepest wordt?

Op schoolniveau:

- In het kader van zorgverbreding worden gedragsproblemen besproken tijdens de studiedagen, groepsbesprekingen en flitsvergaderingen.
- Er worden hele duidelijke afspraken met elkaar gemaakt.
- Er een doorlopende leerlijn vanuit de methode SEL en gedrag in de groep die wij vanaf unit 1 tot en met unit 3 hanteren.

Op groepsniveau:

- Aan het begin van het schooljaar worden de 5 centrale schoolregels besproken die zichtbaar in de aula van de school hangen. Aan de hand hiervan maken de kinderen unitregels (zie punt 2).
- Aan het begin van het schooljaar worden er samen met de kinderen regels opgesteld over hoe ze met hun klasgenoten omgaan. Deze unitregels worden op schrift gesteld. Deze regels komen in de unit te hangen en gelden onder schooltijd, maar we verwachten dat ze ook invloed hebben op de manier waarop de kinderen na schooltijd met elkaar omgaan. De ervaring leert dat dit regels zijn die ook terug te vinden zijn in het algemene schoolreglement, zoals hierboven genoemd.
- In de weekplanning is structureel tijd ingepland voor SEL-activiteiten. Leerkrachten kunnen aan de hand van de jaarplanning en de behoefte van de groep zien welke competentie centraal staat en wat de inhoud hiervan is.
- Jaarlijks wordt een vragenlijst ingevuld m.b.t. de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind. De kinderen die met een opvallende uitslag worden nauwgezet in de gaten gehouden en besproken tijdens de groeps- en leerlingbesprekingen.
- Twee keer per jaar vullen de kinderen van groep 5 tot en met 8 een sociogram (stoeltjesdans) in. Hieruit kunnen leerkrachten signalen halen die extra aandacht vragen.
- We stimuleren kinderen in regelmatig wisselende samenstelling samen te werken, zodat ze leren omgaan met elkaars verschillen.
- De leerkracht draagt zorg voor een goed onderling contact en acceptatie van elkaars verschillen.
- Door goed te observeren en te luisteren naar de leerlingen zorgt hij/zij ervoor dat gedragsproblemen in de klas bespreekbaar zijn en blijven.
- Van iedere leerkracht wordt verwacht dat hij/zij aan een positieve groepsvorming werkt.
- De leerkracht is zich ervan bewust dat hij/zij fungeert als rolmodel als we het hebben over hoe we met elkaar omgaan op school.
- De gedragspecialist en de intern begeleider bezoeken regelmatig de groepen. Zij hebben een signaalfunctie. Door observeren en adviseren ondersteunen zij de leerkrachten.

Op individueel niveau:

- De leerlingen weten bij wie ze terecht kunnen met hun problemen. In eerste instantie is dat de groepsleerkracht of een andere leerkracht waar de leerling zich veilig bij voelt.
- De leerlingen of ouders kunnen altijd terecht bij de vertrouwenspersoon of klachtencommissie van de school. Meer informatie hierover is te vinden in de schoolgids.
- Wanneer een leerling opvallend scoort, wanneer we kijken naar het leerlingvolgsysteem op het gebied van sociaal emotioneel leren (SCOL), wordt hier (extra) aandacht aan besteed tijdens de activiteiten rondom SEL. Ouders worden hierover ingelicht.

Hoe zet de school het sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem in bij de aanpak van pesten?

Naar aanleiding van de resultaten uit het sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem, in combinatie met de SEL-competenties vanuit de methode, worden de SEL-lessen afgestemd op de onderwerpen waar de groep onvoldoende op gescoord heeft. Dit in combinatie met het individuele kind. Wanneer kinderen individueel een onvoldoende score behaald bij bepaalde onderdelen staan zij, voor de leerkracht, centraal deze les.

Welke methodiek heeft de school voor sociaal-emotionele ontwikkeling?

We starten het schooljaar met “de gouden weken”. Tijdens de gouden weken richten we ons heel erg actief op de groepsvorming. Na de kerstvakantie staan de zilveren weken centraal waarin we met elkaar stil staan bij de sfeer en de dynamiek in de groep. Om onze lessen voor de sociaal emotionele ontwikkeling vorm te geven maken wij gebruik van “SEL en gedrag in de groep” van Kees van Overveld. Er wordt gewerkt met 5 competenties die gedurende het schooljaar, volgens planning, aan bod komen. Over elke competentie wordt uitgebreid beschreven wat de competentie precies

inhoudt, en wat de leerkracht met de groep kan doen. Ook worden ouders op de hoogte gesteld door de competentie die centraal staat te beschrijven in social schools.

Hoe wordt dagelijks aandacht gegeven aan een positief klimaat?

Dit doen we door de schoolregels en unitregels na te leven, hier bewust mee om te gaan en elkaar op een positieve manier aan te spreken wanneer dit niet gebeurt. Elk teamlid vervult hier een voorbeeldrol. Er worden gedurende de week SEL gerelateerde activiteiten gedaan, kringgesprekken gevoerd, verschillende werkvormen gebruikt waarbij de focus ligt op een positief klimaat binnen de groep. De leerkracht speelt in op situaties wanneer er extra aandacht gegeven moet worden aan een positief klimaat.

Welke omgangsregels zijn er en hoe worden die levend gehouden?

Als school hebben wij 5 centrale schoolregels die zichtbaar in de school hangen, geformuleerd in "wij-vorm". Deze omgangsregels zijn in samenspraak met de kinderen opgesteld. Wanneer een schooljaar start worden er unitregels gemaakt door de kinderen die gebaseerd zijn op de 5 centrale schoolregels. Dit houdt in: "Wat betekent dit voor mij"? "Hoe zorg ik ervoor dat ik deze regels naleef en welk gedrag hoort daarbij"? De unitregels worden in ik-vorm geformuleerd. Wanneer er situaties in de klas worden besproken, wordt er gerefereerd naar de 5 centrale schoolregels en/of unitregels.

Welke personen binnen en buiten de school houden zich met pestproblemen bezig?

Kinderen zitten op de Fonkeling om te leren en zichzelf te ontwikkelen. Ze zijn pas in staat om dat te doen als ze zich veilig voelen en zichzelf kunnen zijn. Daarvoor is het nodig dat ze zich kwetsbaar kunnen opstellen, dat ze zich gezien en geaccepteerd voelen en dat ze het gevoel hebben erbij te horen. Dit geldt niet alleen voor onze leerlingen, maar ook voor onze medewerkers.

Een veilige omgeving voor kinderen, ouders en medewerkers houdt in dat er een prettige sfeer op ons speelleerplein is. Hoe we dat realiseren hebben we omschreven in ons [sociaal veiligheidsplan](#), Janneke Mencke is de coördinator sociale veiligheid. Zij ziet erop toe dat het Sociaal Veiligheidsplan gevolgd wordt.

Soms zijn er vertrouwelijke onderwerpen of klachten die besproken moeten worden. Het eerste aanspreekpunt hiervoor is altijd de groepsleerkracht. Wanneer het niet mogelijk is met hem of haar te praten of het gesprek met de leerkracht verloopt niet naar tevredenheid, dan kan contact opgenomen worden met [Clasien Groenland](#) of [Janneke Mencke](#), beiden directeur van de Fonkeling. Zijn de leerkracht en de directeurs, vanwege de aard van het onderwerp, niet de juiste personen om mee te praten? Dan kan contact opgenomen worden met [Lieke van de Sande](#), de interne vertrouwenspersoon op ons speelleerplein. Kinderen, ouders of medewerkers kunnen bij juf Lieke terecht met (school-gerelateerde) klachten of problemen. Alles wat besproken wordt, is vertrouwelijk. Naast een luisterend oor biedt juf Lieke ondersteuning bij het bespreekbaar maken van het probleem. Zij geeft informatie over mogelijke vervolgstappen, kan eventueel doorverwijzen naar een [externe vertrouwenspersoon](#) of commissie en begeleidt de verdere procedure op school. Om ervoor te zorgen dat de leerlingen weten wie de interne vertrouwenspersoon is en wat zij voor hen kan doen, brengt juf Lieke jaarlijks een bezoek aan alle klassen. Ze legt dan uit wat haar taak is en hoe de kinderen haar kunnen bereiken.

Als er sprake is van pesten op school kunnen kinderen, ouders en medewerkers terecht bij het aanspreekpunt pesten. Op onze school is dat Janneke Mencke.

Extra informatie - Publicaties en websites ter informatie

[Homepage - Pestweb](#)

[Pesten \(po\) - School en veiligheid](#)

Handtekening MR

Het anti-pestprotocol is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directie van speelleerplein de Fonkeling:

Datum.....

Naam.....

Handtekening.....

De medezeggenschapsraad verklaart hierbij de inhoud van het anti-pestprotocol te onderschrijven:

Datum.....

Naam.....

Handtekening.....

